

NORGES VASSDRAGS- OG
ENERGIDIREKTORAT (NVE)
Postboks 5091 Majorstua

Dato: 04.02.2022
Vår ref.: 21/04353-23

0301 OSLO

Melding om vedtak i Voss heradsstyre, 03.02.2022, Sak 9/22, Evanger kraftverk - Eksingevassdraget og Teigdalsvassdraget - uttale til revisjonsdokument

Heradsstyret har behandlet saken i møte 03.02.2022 sak 9/22

Møtebehandling

Elin Seim (V) fekk permisjon frå denne saka og ut møtet.

Framlegg frå Arnfinn Gjerdåker (SV):

Rapporten Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services frå FN sitt naturpanel syner at me står overfor ei naturkrise. Bevaring og restaurering av natur er i dag av langt større betydning enn då konsesjonane for kraftverka vart gjeve. Oppdateringen av raudlista her i Norge, er ein nasjonal påminning om dette. Me ber NVE tillegge naturverdiane avgjerande vekt i revisjonen. Voss herad viser til saksutgreiinga og vil be om følgjande:

Teigdalselva: Eviny vert pålagt ei minstevassføring i Teigdalselva med minst 500 liter/sekund vinter og 2000 liter/sekund om sommaren målt ved Kråkefossen, slik Teigdalen grunneigarlag og Voss klekkeri har kravd i sin uttale. Ved ei utbygging i dag av Teigdalsvassdraget ville det truleg vorte stilt krav om Q95 som er: 600 l/s vinter og 2700 l/s om sommaren.

- Ynskje om minstevannføring gjeld for periodar med langvarig turke, dvs når naturleg vannføring kjem under 2 m³ sumarstid, og 0,5 m³ vinterstid. Dersom det renn t.d. 1,5 m³, så må BKK sleppa på 0,5 m³, inntil det naturleg renn 2,0 m³ eller meir.
- I mesteparten av året er den naturlege vannføringa mykje større enn 2,0 / 0,5 m³, og det er då ikkje behov for vatn frå BKK. Dette varierar frå år til år. Enkelte år kan det vera minimale behov for ekstra vatn. Andre år med mykje turke, må fisken ha minstevannføring for å overleva. Klimaendringane fører til eit framtidig våtare klima, og gir mindre behov for ekstra vanntilførsel.
- Kva dette vil medføra for BKK er vanskeleg å berekna, sidan det varierar mykje over tid. Deira tap vil vera relativt små, men for mangfaldet i vassdraget er det ei stor vinning. Det handlar om «smartslepp» etter behov, som skal nyttast i spesielle krisesituasjonar. Det vil vera svært verdifult for fiskebestandane og det levande livet i dette flotte vassdraget.

Vossolaksen: Denne laksestamma med sin særmerkte storleik er viktig både for naturmangfald og som grunnlag for lokalt reiseliv, næringsliv og fiskeopplevingar. Me ynskjer at det i framtida skal sikrast haustbare bestandar av laks og sjøaure i vassdraget. Fleire forskingsarbeid dei siste 10-åra har påvist store tap på utvandrande smolt i nedre delar. Det er ikkje peika på andre årsaker enn kraftutbygginga på Evanger. Nedkjøling av Bolstadelva pga Evanger kraftverk, fører til at lakseyngelen treng 1 år lengre i elva før han er klar for å vandra ut mot havet. Dette fører til ca. 50% auka dødleghet. Kaldt vatn frå kraftverket er ikkje berre skadeleg for oppvekstvilkåra for yngel i Bolstadelva, men og for utvandrande smolt frå Vosso og øvre delar av vassdraget. Dette fører til uvanleg høg dødelegheit i Evangervatnet.

Dette tapet kan erstattast av smoltproduksjon ved Voss Klekkeri, inkl slep med båt ut til Stamnes / Vikanes. Dette har tidlegare gjeve gode gjenfangstar i vassdraget. Konesjonæren skal etter behov kunne påleggjast å finansiera produksjon og transport/utsleping av minst 50.000 smolt per år, stipulert i dag til ein kostnad på rundt 3 mill pr år.

Utløpet av Bolstadjorden ved Straume, er ein terskel som i sterk grad reduserar saltvannsutsiftinga innanfor. Fjorden har no meir karakter av innsjø, og dette er påviseleg negativt for utvandrande smolt. Årsaka er at kraftutbygginga har medført ein auke på 26% meir ferskvatn i året til fjorden, og 400% vinterstid. Ei senking av terskelen vil betra desse tilhøva, og gi betre saltvannstilførsle. Eit gode også som flaumdempingstiltak.

Eviny bør bidra i eit forskingsarbeid som kartlegg ålen sin bestandsutvikling i vassdraget og vurderer årsaker til tilbakegangen.

Eviny vert pålagt å finansiere eit arbeid for å betra leveforholda til villreinen der ein nærare vurderer avbøtande tiltak som kan betra funksjonaliteten i villreinområdet;

- Tiltak som lettar trekk mellom dei ulike funksjonsområda, inklusive fjellvegen over Nesheimsfjellet.
- Gjennomføra eventuelle fysiske tiltak i terrenget for å få tilbake eller utbetra tradisjonelle trekkruter

Fonda for innlandsfisk og vilt bør vidareførast i den nye konsesjonen.

Eviny bør påleggjast, i samarbeid med Voss herad og villreinforvaltninga, å gjera ei nærare vurdering av kva område og kva anleggsveggar som bør tilretteleggjast for landbruksnæringa (sanking, ettersyn husdyr) og friluftsliv utan at dette får vesentlege skadeverknader for villreinen i området.

Det må klargjerast gjennom vassdragsrevisjon kven som har ansvar for vedlikehald av erosjonssikra elvestrekning på Brekkhus/Århus i Teigdalen.

Eviny må syta for betre balanse mellom omsyn til dyrka jord og tun på Langeland opp mot omsynet til etablerte habitatstiltak for fisk i Teigdalselva på Langeland.

Opprusting av kraftverka er viktige tiltak for å få meir ut av utbyggingane. Utvidingar bør ein vera forsiktig med då dette vil ha ein miljøkostnad i eit sterkt nedbygd område.

Votering

Røysta innstillinga frå Utval for klima og miljø opp mot framlegget til Gjerdåker: Gjerdåker sitt framlegg vart samrøystes vedteke med 42 røyster.

Vedtak

Rapporten Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services frå FN sitt naturpanel syner at me står overfor ei naturkrise. Bevaring og restaurering av natur er i dag av langt større betydning enn då konsesjonane for kraftverka vart gjeve. Oppdateringen av raudlista her i Norge, er ein nasjonal påminning om dette. Me ber NVE tillegge naturverdiane avgjerande vekt i revisjonen. Voss herad viser til saksutgreiinga og vil be om følgjande:

Teigdalselva: Eviny vert pålagt ei minstevassføring i Teigdalselva med minst 500 liter/sekund vinter og 2000 liter/sekund om sommaren målt ved Kråkefossen, slik Teigdalen grunneigarlag og Voss klekkeri har kravd i sin uttale. Ved ei utbygging i dag av Teigdalsvassdraget ville det truleg vorte stilt krav om Q95 som er: 600 l/s vinter og 2700 l/s om sommaren.

- Ynskje om minstevannføring gjeld for periodar med langvarig turke, dvs når naturleg vannføring kjem under 2 m³ sumarstid, og 0,5 m³ vinterstid. Dersom det renn t.d. 1,5 m³, så må BKK sleppa på 0,5 m³, inntil det naturleg renn 2,0 m³ eller meir.
- I mesteparten av året er den naturlege vannføringa mykje større enn 2,0 / 0,5 m³, og det er då ikkje behov for vatn frå BKK. Dette varierar frå år til år. Enkelte år kan det vera minimale behov for ekstra vatn. Andre år med mykje turke, må fisken ha minstevannføring for å overleva. Klimaendringane fører til eit framtidig våtare klima, og gir mindre behov for ekstra vanntilførsel.
- Kva dette vil medføra for BKK er vanskeleg å berekna, sidan det varierar mykje over tid. Deira tap vil vera relativt små, men for mangfaldet i vassdraget er det ei stor vinning. Det handlar om «smartslepp» etter behov, som skal nyttast i spesielle krisesituasjonar. Det vil vera svært verdifult for fiskebestandane og det levande livet i dette flotte vassdraget.

Vossolaksen: Denne laksestamma med sin særmerkte storleik er viktig både for naturmangfald og som grunnlag for lokalt reiseliv, næringsliv og fiskeopplevingar. Me ynskjer at det i framtida skal sikrast haustbare bestandar av laks og sjøaure i vassdraget. Fleire forskingsarbeid dei siste 10-åra har påvist store tap på utvandrande smolt i nedre delar. Det er ikkje peika på andre årsaker enn kraftutbygginga på Evanger. Nedkjøling av Bolstadelva pga Evanger kraftverk, fører til at lakseyngelen treng 1 år lengre i elva før han er klar for å vandra ut mot havet. Dette fører til ca. 50% auka dødleghet. Kaldt vatn frå kraftverket er ikkje berre skadeleg for oppvekstvilkåra for yngel i Bolstadelva, men og for utvandrande smolt frå Vosso og øvre delar av vassdraget. Dette fører til uvanleg høg dødelegheit i Evangervatnet.

Dette tapet kan erstattast av smoltproduksjon ved Voss Klekkeri, inkl slep med båt ut til Stamnes / Vikanes. Dette har tidlegare gjeve gode gjenfangstar i vassdraget. Konsesjonæren skal etter behov kunne påleggjast å finansiera produksjon og transport/utsleping av minst 50.000 smolt per år, stipulert i dag til ein kostnad på rundt 3 mill pr år.

Utløpet av Bolstadfjorden ved Straume, er ein terskel som i sterk grad reduserar saltvannsutsiftinga innanfor. Fjorden har no meir karakter av innsjø, og dette er påviseleg negativt for utvandrande smolt. Årsaka er at kraftutbygginga har medført ein auke på 26% meir ferskvatn i året til fjorden, og 400% vinterstid. Ei senking av terskelen vil betra desse tilhøva, og gi betre saltvannstilførsle. Eit gode også som flaumdempingstiltak.

Eviny bør bidra i eit forskingsarbeid som kartlegg ålen sin bestandsutvikling i vassdraget og vurderer årsaker til tilbakegangen.

Eviny vert pålagt å finansiere eit arbeid for å betra leveforholda til villreinen der ein nærare vurderer avbøtande tiltak som kan betra funksjonaliteten i villreinområdet;

- Tiltak som lettar trekk mellom dei ulike funksjonsområda, inklusive fjellvegen over Nesheimsfjellet.
- Gjennomføra eventuelle fysiske tiltak i terrenget for å få tilbake eller utbetra tradisjonelle trekkruiter

Fonda for innlandsfisk og vilt bør vidareførast i den nye konsesjonen.

Eviny bør påleggjast, i samarbeid med Voss herad og villreinforvaltninga, å gjera ei nærare vurdering av kva område og kva anleggsveggar som bør tilretteleggjast for landbruksnæringa (sanking, ettersyn husdyr) og friluftsliv utan at dette får vesentlege skadeverknader for villreinen i området.

Det må klargjerast gjennom vassdragsrevisjon kven som har ansvar for vedlikehald av erosjonssikra elvestrekning på Brekkhus/Århus i Teigdalen.

Eviny må syta for betre balanse mellom omsyn til dyrka jord og tun på Langeland opp mot omsynet til etablerte habitatstiltak for fisk i Teigdalselva på Langeland.

Opprusting av kraftverka er viktige tiltak for å få meir ut av utbyggingane. Utvidingar bør ein vera forsiktig med då dette vil ha ein miljøkostnad i eit sterkt nedbygd område.

Med vennleg helsing
Eldbjørg Lie Jørgensen
Politisk sekretær
Tlf: +47 901 19 256

Dokumentet er elektronisk godkjent og treng ikkje signatur

Vedlegg:
Saksutskrift - Evanger kraftverk - Eksingevassdraget og Teigdalsvassdraget - uttale til revisjonsdokument

Mottakar:

Voss herad

Vik kommune

STIFTELSEN VOSS KLEKKERI

Kvam herad

Vaksdal kommune

Statsforvaltaren i Vestland

Siri Wølneberg Bøthun, Sogn Naturforvaltning AS

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)

Stein Wisthus Johansen, NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)

Astrid Rongen, BOLSTADELVA AS

Vestland fylkeskommune

EVINY AS

Lars Torpe

MODALEN KOMMUNE